

MŰFORDÍTÁS

Doina Ioanid

Mindennapi ajtóink ***(Ușile noastre de toate zilele)***

(Részletek)

Igen, egy ajtó néha több egy ajtónál. Inkább afféle tér, aminek a négyszögében anya megjelenik. Hagytam, hogy hadd nyikorogjon a zsanér, nem lustaságból kifolyólag, hanem mert a nyikorgás hangja megtöri a köztünk lévő csendet. Régi ajtó, még a tömbház építésének idejéből származik, anya már ezerszer lépett be rajta, hogy elrendezze kivasalt dolgaimat, hogy közöljön velem ezt vagy azt vidéken élő nővéreiről, hogy elmondja, milyen idő várható vagy milyen híreket hallott a tévében (ezért is kereszteltem el Tévénanyának), vagy hogy öt percre leüljön a fotelembé, míg kifújja magát. Néha klór- és cigiszag marad utána, pedig én azt szeretném, ha Coco Chanel, Blue Lagoon vagy Elizabeth Arden parfümtől illatozna. De így is köszönöm Istennek, hogy van egy ajtó, aminek a négyszögében anya néha megjelenik. Egy olyan ajtó, ami mindkettőnk cinkostársa.

*

És mindig lesz egy ajtó, anya drága, aminek a küszöbéről legeltetheted rajtam a szemed, hogy végül sürgetve rám szólj: „Gyerünk, menned kell. Isten segítsen!”

*

Egy sarokban állva, ajtóra tapasztott füllel. Így mondjuk, ha valaki hallgatózik. Ismerek ilyen, ajtóra tapasztott fülű nőket, és nem szeretem őket. Pedig nálunk otthon, a bejárati ajtónk mögött is áll egy vörös copfos hajas baba a sarokban. Strázsaként őrt áll.

*

Egyes ajtókon tükrök vannak, hogy tetőtől talpig szemügyre vehesd magad. Nem árt néha egyben látni magunkat, majd így szólni: „A saját lábamon állok, épen és egészségesen. Gyerünk az emberek közé.”

*

Más ajtók miatt egyenesen barátságok köttetnek. Ha hinni lehet a kortársaknak, Chaim Soutine tehetséges volt ugyan, de eléggé zárkózott és modortalan. Márpedig szegény orosz festőnek – aki szinte megfagyott a La Rouche-ben lévő műtermében – bizony szüksége lett volna egy nyitott ajtóra, de senki nem törte magát, hogy segítsen. Végül Modiglianinál húzta meg magát. S a két tehetséges festő ezután gyakran lépte át egymás küszöbét, úgyszólván kebelbarátok lettek. Később Modigliani le is festette a barátját, aki egyszer csak megjelent az ajtajában, egy kis melegségre vágyva. Lefestette a barátját, hogy mindig a közelében legyen.

*

Ha bevásárolni megyek, gyakran megállok, és az embereket nézem, ahogy belépnek az üzletek ajtaján. Szeretem figyelni a gesztusaikat, az arcukat, gyors vagy félénk lépteiket, fiatalokat és cipekedő öregeket egyaránt. Nevető kamaszok rázzák a hajukat. Öreg néni zsörtölődik, hogy összevissza vannak az árcímkék a polcokon. Görkorcsolyás fiatalok csókolóznak, a lány belép a Carrefourba, a fiú a buszmegálló felé veszi az irányt. Néhány testesebb hölgy süteményrecepteket cserél. A könyvesboltban, sorbanállás közben vagy a kasszánál, szemem sarkából figyelem, hogy ki milyen könyvet vett. Nem statisztikát akarok készíteni, csak úgy, kedvtelésből nézelődöm. És mindenki köré kerekítek egy történetet. De most, ezekkel a maszkokkal az arcunkon... Íme, a Mega Image-ban, ez a barna hajú lány vett egy üdítőt, s máris hazafelé tart. Derűsen és karcsún megy a kizöldült fák alatt. Meleg tekintet, ragyogó barna szemek. Biztos vagyok benne, hogy a maszk gyönyörű arcvonásokat, milliókat érő mosolyt takar. Uramisten, vajon hogy bírják elviselni az arab nők azokat a lepleket, mikor én ötpercenként szeretném letépni a maszkot magamról...

*

Egy ajtónak is lehet személyisége, a faajtók például gyöngédek, nyári esteken melegség árad belőlük, ahogy félig kitarva állnak, mintha vendéget várnának. És vannak vasajtók, ridegek és visszautasítók, gazdájuk besavanyodott és félénk. Egy-egy ajtóból árad a por, mint a lélek padlásáról. Napos és csillagos ajtók előtt különféle lábtörlők, de ezek legalább mutatnak némi intimitást.

*

Valaki lábbal rugdos egy ajtót. Erélyesen követeli, hogy nyissák ki neki. Vérig sértett, féltékeny férfi. Elkerülendő.

*

Kedvenc időöltésem ajtókat vágni papírlapokba, vagy harmonika-formára összehajtogatni őket. Kár, hogy az ajtóink mostanában hallgatógok lettek. Lefertőtlenítve, hallgaton állnak. És négyszögükben csak ritkán jelennek meg az emberek, legfennebb a postás, a gyorsfutár vagy a polgármesteri hivatal munkatársa. Az ajtókilincsek is tisztán, biztonságosan, süket magányban ragyognak. De én még mindig látom az enyéim kezét ajtóm kilincsen. Hamarosan ismét megnyílnak az ajtók, „Isten hozta!”, „Szívesen látjuk máskor is!”, mondjuk majd mosolyogva. Legalábbis érzelmi intelligenciám ezt mondatja most velem.

*

A parasztházak ajtói és kapui mindig is vonzottak. Ha Máramarosban jártunk, Maryvel rangsort készítettünk, hogy melyik porta a legdíszesebb. Imádtuk a törlőkendőket az ikonok alatt. És szinte mindegyik konyhában volt falvédő, ahová kóstolót vittünk, ahogy nálunk, Délen mondanák. Nagyon viccesek voltak a falvédők mondókái. Jótanácsokat, naív versikéket varrtak rájuk a szeretett férjnek készült ételről, a ház tisztaságáról, a szerelemről, angyalokról, a Szűzanyáról, a Jó Pásztorról és Urunk születéséről. Vagy pávákat és hímzett rózsákat. Egyesek mintha a mi emlékes füzetünkéből származtak volna, amit az iskolában, pad alatt cserélgettünk, hogy a tanárok ne vegyék észre. „Aki jól tud sütni, főzni, / Annak könnyű férjhez menni”. A vesszők nyilván tőlem származnak, mert a háziasszony elfelejtette kitenni őket. Vagy: „Fiatall szív hevesen ver, / Boldogsághoz szerelem kell”. Ölelkező pár, körülöttük gerlék ülnek a faágakon. Másokat mintha a népdalokból idézték volna: „Egy a párom, egy a szívem, / Egyet tud szeretni híven”. Szép és fiatal pár, ovális keretben, mintha egy medalionból léptek volna elő, rózsákkal

körülvéve. Vagy: „Jön az uram zsiráfháton, / Finom vacsorával várom”. Maryvel általában a szerelmes és az angyalos-szentes falvédőket választottuk. A főzés akkoriban még nem igazán érdekelt. És ezek a falvédők mindig hozzátettek valami pluszt a konyhához, nyugodalmasabb, vendégszeretőbb lett tőlük. Úgy érezted, hogy egy védett házban jársz éppen. Néha viszont előfordult, hogy gondterhelt vagy síró asszonyt láttam a falvédője előtt. Miközben kitörülgette a tányért, amiben a kóstolót vittem, az asszony rövid történeteket mesélt a megboldogultról. Vagy hogy mit főzött neki, elvégre a halottaknak is van kedvenc ételük. Türelmesen végighallgattam, elszomorodtam egy kicsit, aztán rohantam ki a házból, játszani. Néha viszont, még ma is, látom magam előtt ezeket az asszonyokat, eszembe jut falvédős konyhájuk hangulata. A kandúrjaikra is emlékszem, ahogy elsurranak a lábam mellett, ugató kuvaszaikat is hallom. Íme, ajtóink így idézik föl a régi emlékeket.

Lövetei Lázár László fordítása